

ОСОБЕНО МНЕНИЕ

на Живко Сталев, председател на Конституционния съд,
по к.д. №9/2000 г.

Съображенията ми за да остана на особено мнение по приетото по това дело тълкувателно решение са следните:

1. Нито Конституцията, нито ЗКС, уреждат изрично кога изтича мандатът на конституционния съдия. Може обаче да бъде изведена **мълчаливата** воля на конституционния законодател по този въпрос.

а. Според чл.147 от Конституцията мандатът на съдиите от КС е 9 години. Член 4, ал.2 от ЗКС прецизира тази разпоредба на Конституцията, като постановява, че мандатът на **всеки** съдия е 9 години. Трябва да се подчертае, че ЗКС е приет от Великото Народно събрание (вж.ДВ бр.67/16.08.1991 г.), т.е. само един месец след приемане на Конституцията (13 юли 1991 г.), така че изразява волята на ВНС по интересуващия ни въпрос, така че трябва да се вземе непременно предвид, когато се търси отговор на този въпрос.

б. Като подчертава, че **всеки** съдия има 9 годишен мандат, чл.4, ал.2 от ЗКС без съмнение смята, че тази продължителност на мандата ще важи без оглед на повода за избора (първоначално конституиране на КС, например при избора на съдиите г. г. А. Манов, Ц. Хаджистойчев и Ал. Арабаджиев; избор по повод предсрочно прекратяване на мандата в случаите на чл.148 от Конституцията и чл.11 ЗКС (например, поради смърт на преди това избран съдия, както при случая на г-н Ст.Димитров – или пък предсрочно прекратяване на мандата поради изтегляне на жребия, предвидено от чл. 147, ал. 2 от Конституцията и уредено от § 2 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗКС).

в. Изложената мълчалива воля на Конституцията и на ЗКС се потвърждава по несъмнен начин от чл. 11, ал. 2 и 3 от ЗКС. Според ал. 2 прекратяването на мандата по чл. 148, ал. 1, т. 2-5 от Конституцията става с решение на КС за прекратяване на мандата. Обратно, когато се касае за прекратяване на мандата поради изтичане на 9-годишния срок или поради смърт на конституционен съдия, това прекратяване се обявява от председателя на съда.

Веднага възниква въпросът, кое е оправданието за тази разлика? Защо при едни от основанията е необходимо решение на КС, а при други е достатъчно те да бъдат само обявени еднолично от председателя на съда?

аа. Анализираме ли случаите, посочени в ал. 2 на чл. 11, ние ще видим, че при тях могат да възникнат **съмнения** относно тяхната наличност. Затова компетентен да ги провери и да реши дали те са налице е КС.

бб. Напротив, двата случая, визирани от ал. 3 на чл. 11, са **безсъмнени**. При тях нужда от решение на КС няма. Достатъчно е констатацията им от председателя на КС. Случаят с настъпила смърт на съдия е особено показателен.

Що се касае до изтичане на определения срок, за който се избира съдията (чл. 148, ал. 1, т. 1 и чл.4, ал.2 ЗКС), очевидно е, че тези разпоредби имат предвид 9-годишния мандат, на който има право всеки съдия (вж. по-горе т."б"). Тук безсъмнеността ще е еднаква обаче със случая на смърт на съдията само ако се приеме, че **всеки** съдия, независимо от повода за избора му, има право на 9-годишен мандат, като тези години започват да текат от деня на встъпване на съдията в длъжност (чл.6 ЗКС). Безсъмнеността е налице, защото е достатъчно

да се прибавят към деня на встъпване в длъжност 9 години, за да бъде ясно, дали мандатът е изтекъл или не. По този начин, като подчинява на същия режим и случая на изтичане на мандата и случая на смъртта (чл.11, ал.3 ЗКС), конституционният законодател мълчаливо, но безсъмнено, изразява волята си **всеки** съдия да разполага с пълн 9-годишен мандат независимо от това, какъв е бил поводът за неговия избор (вж. по-горе б. “б”).

На същото основание, след изтичане на 9-годишен мандат избиращият или назначащият орган по чл.147, ал.1 от Конституцията винаги ще избира или назначава за срок от 9 години, а няма да избира или назначава за **различни** срокове, до какъвто извод стига разбирането, че при избора или назначаване по повод на някой от случаите по чл.148, ал.1 на Конституцията, заместващият съдия разполага с толкова дълъг мандат, който би останал на заместения, ако случаят по чл.148, ал.1 на Конституцията не би настъпил.

2. Разбира се, всяка логическа конструкция в правото трябва да издържи проверката на резултатите от нейното практическо прилагане с оглед на най-важната в случая ценност, а именно успешното и неспъвано функциониране на КС и на осъществяването от него конституционно правосъдие.

Един добър пример е случаят, когато мандатът на конституционния съдия се прекратява по повод теглене на жребий (чл.147, ал.2 от Конституцията). Това основание за предсрочно прекратяване на мандата не е посочено изрично в чл.148 от Конституцията. Но ако бихме приложили в тези случаи разбирането, че мандатът на заместващия съдия би следвало да се прекрати по същото време, в което би се прекратил мандатът на заместения - резултатът би

бил крайно нежелателен, а именно: всички съдии от Конституционния съд, образуващи настоящия състав, и които са били избрани вместо излезлите по жребий, би трябвало да напуснат Конституционния съд сега. Този резултат ще осуети използването на техния опит от досегашната им дейност като конституционни съдии и ще постави Конституционния съд в обновения му състав в същото положение, в което се намираше Конституционният съд при неговото учредяване. Този нежелателен резултат от разбирането, че заместващият съдия продължава мандата на заместения, а не разполага със самостоятелен 9-годишен мандат, е още едно доказателство, че това разбиране е неприемливо.

При проверката на тезата, че всеки съдия разполага с 9-годишен мандат, трябва да се имат предвид **всички** хипотези, включително и по-редките, щом като те са на практика възможни (например избор на нови съдии по повод на смърт или оставка на техни предходници), защото правилността на съответното правно разрешение най-добре се проверява при драстични случаи, какъвто безспорно не е случаят с г-н Ст. Димитров, макар и че при неговото преждевременно излизане КС в обновения си състав ще изгуби опита на **най-старшия си съдия**, разполагащ с най-дълъг стаж на конституционен съдия спрямо всички заварени съдии в обновения КС.

3. Тази загуба обаче, макар и нежелателна, е много по-малка, ако бъде сравнена с изключителната опасност за функционирането и престижа на КС, ако основанието за заместване настъпи в **последните месеци** от мандата на заместващия съдия или особено ако засегне няколко съдии. Тогава според обратното разбиране на застъпеното в това особено мнение, заместващите съдии ще следва да бъдат избирани

или назначавани само за по **няколко месеца**. За такъв срок не биха се намерили сериозни кандидати, като се имат предвид несъвместимостите с длъжността на съдия в КС, прогласени от чл.147, ал.5. Резултатът ще бъде, че КС ще трябва да функционира с по-малко от предвидения от Конституцията състав от 12 съдии. Ако биха се намерили кандидати, съблазнени от облагите, свързани с качеството на съдия в КС (право и то на висока пенсия и т.н.), какъв ще бъде престижът на КС, ако в него постъпят “съдии”, чиито високи нравствени качества, изисквани от чл.147, ал.3 на Конституцията бъдат поставени под оправдано съмнение. Достатъчен е един подобен случай (а те могат да бъдат няколко) да бъде отречено разбирането, което ги прави възможни.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КС:

Ж.Сталев